

Др Зоран Весић, државни секретар Министарства одбране

У служби мира

Још од прве мировне мисије Уједињених нација на Синају, од 1956. до 1967. године, бивша СФРЈ схватила је значај учествовања у мировним мисијама, не само као пружања свог доприноса систему колективне безбедности, већ и као значајног средства спољне политике. Ризици и претње са којима се суочава модеран свет одавно превазилазе националне границе. Само заједничким учешћем држава у суочавању са тим претњама и ризицима може се допринети очувању и унапређењу регионалне и глобалне стабилности и безбедности.

16

Поводом Међународног дана мировних операција Уједињених нација – 29. маја, разговарали смо са др Зораном Веси-

ћем, државним секретаром Министарства одбране, јер је он аутор књиге која је управо изашла из штампе „Војска Србије у мировним мисијама“. Такође, учествовао је у припре-

ми изложбе коју су Министарство одбране и УНДП приредили у Војном музеју поводом Међународног дана мировних операција.

■ *Каква је концепција изложбе која у Војном музеју привлачи велику пажњу и шта се све желило показати јавности из наше богате традиције учешћа у мировним мисијама?*

– Изложба коју је припремило Министарство одбране, заједно са УНДП, има за циљ да широј јавности, на један другачији и атрактиван начин, представи учешће Војске Србије у мировним мисијама. То подразуме-

ва не само учешће у мисијама које су данас актуелне, већ и историјски приказ нашег учешћа у мисијама које су завршене и које су донеле мир и просперитет земљама на чијим су територијама спровођене.

■ *Мировне мисије Уједињених нација представљају врло значајну карику међународне безбедности. Практично, од шренућка формирања Уједињених нација и усвајања Повеље УН, која представља највиши међународни правни акт, окренућа је нова страница у међународним односима?*

– Повеља УН управо успоставља систем колективне безбедности. Најважнији корак у развоју система колективне безбедности је начело решавања међународних спорова мирним путем, што искључује употребу оружане силе и подразумева забрану агресивног рата. Повеља УН одобрава само два случаја употребе војне силе – индивидуална или колективна самоодбрана од оружаног напада. Међутим, врло брзо Уједињене нације успоставиле су инструмент мировних мисија како би деловале превентивно да систем колективне безбедности не би био нарушен, а понекад и наметањем мира и његовим успостављањем на неким територијама.

Главну улогу у одржању мира има Савет безбедности. Његове надлежности регулисане су Главом VI и Главом VII Повеље УН. Док Глава VI предвиђа мирно решавање спорова, најчешће путем преговора и посредовања, Глава VII одређује акције у случају претње миру, повреде мира и аката агесије, које могу бити невојног карактера као што су на пример прекид економских, транспортних или дипломатских односа и хитне војне мере које укључују демонстрације, блокаде и операције у којима се ангажују оружане снаге УН формиране од националних контингената држава чланица УН.

■ *Можемо рећи да имамо богаћу традицију учешћа у мировним мисијама?*

– Још од прве мировне мисије УН на Синају од 1956. до 1967. године (UNEF I) бивша Социјалистичка Федеративна Република Југославија, схватила је значај учествовања у мировним мисијама, не само као пружања свог доприноса систему колективне безбедности, већ и као значајног средства спољне политике.

Ризици и претње са којима се суочава модеран свет одавно превазилазе националне границе. Само заједничким учешћем држава у суочавању са тим претњама и ризицима може се допринети очувању и унапређењу регионалне и глобалне стабилности и безбедности. Данас се границе Србије не бране у самој Србији, већ у оним земљама где чланице међународне заједнице заједно својим деловањем раде на успостављању мира и безбедности. Због тога се са сигурношћу може рећи да је учешће у мултинационалним операцијама било и да ће и у будућности бити, један

МИСИЈА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

– Министарство одбране и Војска Србије посматрају учешће у мировним мисијама не само као испуњење једне од њене три мисије, већ и као показатељ да су њени припадници обучени и опремљени на најбољи могући начин и да су спремни, не само да штите интересе државе Србије и њених грађана на сваком месту, већ и да помогну становништву других држава у тешким тренуцима у којима се налазе.

Поред тога, учествујући у мировним мисијама, припадници Министарства одбране и Војске Србије не само да стичу нова знања и искуства, већ и у реалним условима примењују способности које су стекли у обуци.

Српски мировњаци су на неки начин и амбасадори Србије у свету, јер својим професионалним односом према задацима који су им постављени стварају не само позитивну слику о себи, већ и о нашој земљи и војсци.

од најважнијих задатака Министарства одбране и Војске Србије.

■ *У оквиру обележавања Међународног дана мировних операција биће промовисана Ваша нова књига о учешћу ЈНА и Војске Србије у мировним мисијама. Шта је био циљ који сте себи поставили приликом писања и чиме ће књига посебно заинтересовати читаоце?*

– Југословенска народна армија учествовала је у шест мировних мисија у периоду од 1956. до 1993. године. Свакако најзначајније учешће снага ЈНА представљала је мисија на Синају од 1956. до 1967. године – UNEF I. У тој мисији је у оквиру 22 ротације учествовало 14.265 припадника ЈНА.

Поред ње, припадници ЈНА учествовали су у мисијама УН у Конгу (ONUC) од 1960. до 1964, у Јемену (UNYOM) од 1963. до 1964, у Ирану и Ираку (UNIIMOG) од 1988. до 1991, у Намибији (UNTAG) од 1989. до 1990. и мисији УН у Анголи (UNAVEM I, II) од јануара 1989. до фебруара 1993. године.

Након паузе од скоро десет година, Војска Србије започела је своје међународно ангажовање у мировним мисијама УН слањем два војна посматрача у мировну мисију УН у Источном Тимору (UNMISSET). Након тога уследило је ангажовање српских мировњака и у мисијама у Бурундију (ONUB), Демократској Републици Конго (MONUC), Либерiji (UNMIL), Обали Слоноваче (UNOCI), Централноафричкој Републици и Чаду (MINURCAT), Либању (UNIFIL) и на Кипру (UNFICYP).

Циљ књиге је био да читаоци на једном месту добију не само чињенице о успостављању сваке мисије и учешћу наше војске у њој, већ и друге чињенице које треба да приближе читаоцима значај саме мисије и нашег учешћа у њима за становништво држава у којима су спровођене. Наиме, улога снага УН, без обзира на то што је увек утврђена мандатом саме мисије, у суштини се своди на заштиту становништва, допремање хуманитарне помоћи и стварања услова за настанак мира и нормалан живот људи.

■ *Зајажено је учешће српског војног санитетца у мировним мисијама у Конгу и Чаду? Ви сте током мисије у Чаду посећили наше мировњаке и шта је на Вас оставило најужичајливији утисак?*

– Учешће медицинског особља Војске Србије, прво заједно са лекари-ма и медицинским техничарима Краљевине Норвешке у оквиру норвешко-српске пољске болнице, а затим и као самостални контингент, јесте једна о најзначајнијих мисија у којима је наша војска учествовала последњих година. Не само због броја ангажованих припадника војске, већ и због значаја и сложености задатака које су имали. У Чаду, који је површине пет пута веће од бивше Југославије, постојале су само две цивилне болнице, француска војна болница и норвешко-српска пољска болница која је на себе преузела збрињавање припадника снага УН, а у сарадњи са једном од две цивилне болнице и збрињавање најтеже оболелог локалног становништва.

Најужичајливији утисци из те мисије, током посете нашим мировњацима, јесу управо сусрети са пацијентима којима су имали ту срећу да су збринуту у нашој болници и којима је наше особље спасло животе. Представницима УН из 33 земље које су учествовале у тој мисији истакли су колико њиховим официрима и војницима значи чињеница да здравствену заштиту могу добити на лицу места, на изузетно стручном и професионалном нивоу.

■ *Недавно је њромовисана и обимна монографија о Војсци Србије где сте такође аутор?*

– Монографија Војска Србије је изузетно значајан издавачки подухват, јер на целовит начин даје, први пут, приказ историје Војске Србије. Од њених корена у средњем веку до почетка организовања модерне војске у 19. веку и њених најсветлијих тренутака у ослободилачким и Првом светском рату, са једне стране, и приказа модерне Војске Србије данас која је организована на начелима и по стандардима најмодернијих армија света.

Др Зоран Весић у посећи српском војномедицинском тимом у мировној мисији у Чаду

Са поносом могу да истакнем да она приказује и цео заокружени процес реформи које су Министарство одбране и Војска Србије спровели у последњих десет година, а посебно интензивно у последње четири године. Резултати тих реформи видљиви су не само у комплетном заокруживању правног оквира у коме Војска Србије данас функционише, већ и у завршетку израде и усвајање основних стратешких докумената.

Посебна пажња посвећена је успешном завршетку процеса професионализације Војске Србије, у року који је зацртан још пре седам година. Министарство одбране не само да је одржало обећање које је дало грађанима, већ су створени предуслови за још бржи развој војске.

Ова монографија представља дело које на сажет, информативан и, надам се, атрактиван начин, уз мноштво фотографија, пружа информације о историји војске и тренутку у коме се данас налази.

■ *Најновији догађај који њошврћује капацитете нашег војног здравства била је Конференција војномедицинских служби земаља југоисточне Европе. Шта*

је договорено на њом скупиу и какав је његов значај за даљи развој војномедицинске сарадње у региону и шире?

– Република Србија је једна од ретких земаља на овим просторима која је успела не само да очува капацитете војног здравства већ и да их подигне на знатно виши ниво. Као знак признања српском војном санитету, Министарство одбране било је домаћин конференције на којој су учествовали представници војномедицинских служби земаља југоисточне Европе, од 26. до 29. априла ове године. Поред земаља из региона, на конференцији су учествовали и представници САД, Норвешке, Шведске, Данске... Ова конференција била је одлична прилика да земље учеснице размене искуства у начину организације и функционисању војноздравствене службе и са поносом могу да истакнем да санитетска служба Војске Србије представља најбоље организовану службу у региону и на вишем је нивоу од санитета много развијенијих и богатијих земаља и армија.

Ова конференција представља камен темељац будуће сарадње војномедицинских служби, не само у

размени искустава, већ и у сагледавању могућности ближе сарадње у случају њиховог ангажовања у ванредним ситуацијама, хемијским и дугим незгодама и елементарним непогодама у региону и шире. Свакако, војно-здравствена служба Војске Србије, у складу са својим капацитетима, представљала би окосницу такве сарадње.

■ *Каква је сада ситуација у војном здравству. Које успехе из последњег периода издвајате?*

– Ситуација у војном здравству данас је много боља него у ранијем периоду. У прилог томе говори и чињеница да су капацитети војноздравствене службе сачувани и додатно ојачани улагањем у људе и набавком неопходне опреме. Данас су војноздравствене установе функционално интегрисане у здравствени систем Републике Србије. Војномедицинска академија се налази у мрежи здравствених установа и са својих 40 посто капацитета лечи и цивилне, а не само војне осигуранике.

На сличан начин, од прошле године, Војна болница Ниш и Војномедицински центар Нови Сад део својих капацитета издвојили су за лечење цивилних осигураника. Настављени су напори како би се неопходна опрема зановила. Само у претходне четири године, од када је нови менаџмент на челу Министарства одбране, у набавку нове опреме уложено је преко 1,5 милијарде динара, обављено је преко 4,5 милиона прегледа, болнички је лечено преко 175.000 пацијената, а извршено више од 115.000 операција.

Поред унапређеног система здравствене заштите, успели смо да у условима постојања врло ограничених средстава одржимо ниво права војних осигураника на ранијем нивоу, који је виши од нивоа права из здравственог осигурања који имају остали грађани Србије, као што је комплетно бесплатна стоматолошка заштита, право на све лекове који су регистровани у Србији...

■ *Какви су планови?*

– Посебно је важно што се систем војног здравственог осигурања и здравствене заштите убрзано информатизује, што ће у наредном периоду створити услове за битно већу рационалност у раду здравствених установа и додатне уштеде. Главни сегмент тог система јесу електронске картице здравственог осигурања, чије је издавање у току. Овај огроман посао биће завршен до краја године.

Завршетком информационог система лекари ће са лакоћом моћи да дођу до здравствених података војних осигураника, уз све мере заштите података, што ће омогућити квалитетније лечење али и уштеде, јер се одређене дијагностичке процедуре неће без потребе понављати.

Посебну пажњу војни здравствени систем посветиће смањењу и постепеном укидању листа чекања за војне осигуранике, које су данас на појединим клиникама ВМА неоправдано и недопустиво велике. Очекујем да ћемо до краја године постићи знатна побољшања и у том сегменту.

■ *Да поменемо да смо Вас на последњем Београдском маратону видели у полумаратонској трци?*

– Морам прво да истакнем да ми је јако драго што је велики број припадника Министарства одбране и Војске Србије учествовао у маратонској и полумаратонској трци, као и да им честитам на изузетним резултатима које су постигли.

Полумаратонска трка је била велики изазов за мене, јер је ово био први маратон на коме сам учествовао. Иако ми је превасходни циљ био да завршим полумаратонску трку, задовољан сам и временом од 2 часа и 12 минута за које сам претрчао 21 километар. Поред тога што сам доказао себи да могу да издржим и такав напор, надам се да ће то бити подстицај и другима да се спреме и покушају да ураде то исто наредне године. ■

Раденко МУТАВЦИЋ

ПРИМЕР ХУМАНОСТИ

Врло су дирљиве и потресне приче о ангажовању нашег медицинског особља, посебно у случајевима медицинског збрињавања локалног становништва у Чаду. Наши лекари збринули су девојчицу од 13 година, која је одбила да се по налогу свог оца уда и која је за казну бачена у ватру и пренета је у нашу болницу у врло тешком стању.

Како би јој спасли живот, с обзиром на то да постојеће цивилне болнице у Чаду немају капацитет збрињавања тако тешких повреда, нити је било могуће транспортовати девојчицу хиљадама километара у неку од суседних земаља, наши војни хирурзи су, по упутствима које су им давале колеге пластични хирурзи са ВМА телефонским путем, са успехом трансплантирали кожу и спасли јој живот.

То људско и професионално задовољство које су наши и норвешки мировњаци имали након толико спасених живота не само мировњака већ и локалног становништва, тешко може да се опише.